

Türkiye'nin Sessiz Derinliklerdeki Stratejik Gücü: Denizaltı Filosu Komutanlığı

Günümüzde denizaltılar anavatanından uzakta, uzun süre bağımsız harekât icra edebilen ve gizlilik vasfını koruyabilen yegane stratejik platform olma özelliğini korumaktadır ve önümüzdeki en az 30 yıllık süreçte de korumaya devam edecektir. Zira halen teknolojinin eriştiği tüm imkanlara rağmen denizaltıları tespit maksatlı sualtı sensörlerinde çığır açacak yeni bir buluş gerçekleştirilememiştir. Değişken deniz ve ortam şartları özellikle sığ sularda denizaltıya daima avantaj sağlamakta ve baskın vasıflarını sürdürmesine yardımcı olmaktadır.

ABD Deniz Kuvvetleri açık denizlerde, derin sularda Denizaltı Savunma Harbi (DSH) kabiliyeti için yeterli teknolojik kabiliyete sahip olsa da gerçekleştirilen milyarlarca dolar tutarındaki yatırıma ve geliştirilen onca teknolojik ürüne rağmen kıyı/sığ sularda (littoral) DSH kabiliyeti açısından istenilen teknolojik seviyeye henüz ulaşamamıştır. Dolayısıyla ülkemizi çevreleyen Karadeniz ve Akdeniz gibi görece sığ sularda DSH/ASW Harekatı hala birçok riski barındırıyor. İyi eğitilmiş bir mürettebat tarafından işletilen

by İbrahim SÜNNETÇİ

ve en büyük silahı gizlilik olan denizaltı hala bölge denizlerde yüksek caydırıcılığa sahip bir silah olarak dikkat çekmektedir.

Ülkelerin savunmasında derinlik sağlayabilecek en etkin platform olan denizaltılar, ülke savunmasına sınırların çok ötesinden başlanılabilmesine imkan tanımaktadır. Harbin kaderini değiştirebilecek özellikleri nedeniyle stratejik

© Cem DOĞUT/Defence Turkey

Preveze sınıfı denizaltılar, TCG Preveze ve TCG 18 Mart Başaran Rıhtımı'nda demirliken görülüyor

değerde birer silah olan denizaltılar, Donanmanın ve ülkenin caydırıcılığı için hayati unsurlardır.

Türk Denizaltı Filosu, 138 yıllık geçmişi ile dünya denizaltı filoları arasında en köklü olanlarından biri konumundadır. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde 3 adet ve Cumhuriyet'in ilanından itibaren de 54 adet (AY, PREVEZE, GÜR ve REİS Sınıfları dahil) olmak üzere İsveç, Fransa (1'inci Dünya Savaşı Sırasında el konulan Müstecip Onbaşı), Hollanda, İtalya, Almanya ve ABD olmak üzere 6 farklı ülkeden toplam 57 denizaltı tedarik edilmiş ve bunlardan 39'u hizmet sürelerini doldurduktan sonra emekliye ayrılırken, 12'si halen aktif görevde devam etmekte, REİS Sınıfı

6 Denizaltı ise teslimat ve inşaa aşamasındadır.

Osmanlı İmparatorluğu d ö n e m i ve denizaltıcılığımızın ilk denizaltıları olan İsveçli Nordenfelt Firmasına sipariş edilen istim tahrikli Abdülhamit (Nordenfelt II, 6 Eylül 1886'da denize indirilmiş olup, dünyada torpido atışı gerçekleştiren ilk denizaltı olarak anılmaktadır) ve Abdülmecit (Nordenfelt III, 4 Eylül 1887) Denizaltıları, icra edilen seyir ve dalış tecrübelerinde, arzu edilen performansı gösteremedikleri ve seyir emniyeti bakımından yeterli güveni sağlayamadıklarından, bu denizaltılara gerçek anlamda bir denizaltı görevi verilmemiş, hizmet dışına çıktıkları

1910 yılına kadar Haliç Tersanesi'nde atıl durumda bırakılmışlardır. Bu nedenle, söz konusu denizaltılar, Donanma bünyesindeki herhangi bir birliğin kuruluşuna alınmamış, ya da bu denizaltılar için yeni bir kuruluş yapısı oluşturulmamıştır. Sadece her iki denizaltıya birer Komutan atanmış, mürettebat olarak Abdülhamit Denizaltısında görevlendirilen personel, Abdülmecit Denizaltısında da kullanılmıştır.

Aynı durum, 1'inci Dünya Savaşı esnasında Çanakkale Boğazı'nda Fransızlardan müsadere edilen (Turquoise) Müstecip Onbaşı Denizaltısı için de söz konusu olmuştur. Bu denizaltı Donanmaya katıldığı Kasım 1915'ten, 1'inci Dünya Savaşı

sonuna kadar Taşkızak Tersanesi'nde sadece Alman Denizaltılarının imlasında (batarya şarj gemisi olarak) kullanılmıştır.

Denizaltılar için ayrı bir Komutanlık yapısının teşkili ve bu yapının geliştirilmesi Cumhuriyet dönemi ile başlamıştır. İlk denizaltı alma girişimlerinin 1924 yılında başladığı Cumhuriyet Dönemi Denizaltıcılığımızın temelleri ise Hollanda'da inşa edilerek 1928'de Donanmaya katılan TCG I. İnönü ve TCG II. İnönü Denizaltıları ile atılmıştır. Bu Denizaltılar, Erdek'te bulunan Torpidobot Filotillası Komodorluğu kuruluşuna alınmıştır.

Türk Donanmasının vurucu gücünü oluşturan muharip birliklerden birisi ve sahip olduğu gizlilik

özelliği ile yarattığı etki açısından en stratejik unsuru olan Denizaltı Filosu Komutanlığı, günümüzde tek tekneli ve tek bölmeli yapıya sahip olan 4 adet AY Sınıfı (Tip 209/1200), 4 adet PREVEZE Sınıfı (Tip 209/1400) ve 4 adet GÜR Sınıfı (Tip 209/1400 Mod) olmak üzere 12 adet dizel/elektrik tahrikli denizaltı ile harekât icra etmektedir. Denizaltılar 1'inci Denizaltı Filotillası Komodorluğu (Gölcük), 2'inci Denizaltı Filotillası Komodorluğu (Gölcük) ve 3'üncü Denizaltı Filotillası Komodorluğu (Aksaz) hizmetinde görev yapmaktadır.

Denizaltı Filosu Komutanlığı Ziyaretimiz ve İzlenimlerim

Bölgesinin en büyük denizaltı güçlerinden birisi olan DZKK Denizaltı Filosu Komutanlığının mevcut imkan ve kabiliyetlerini tanıtmak, envanterindeki denizaltılar ve yakında hizmete girecek yeni nesil REİS Sınıfı ve ilk özgün tasarım ve üretim denizaltılar olacak MILDEN Sınıfı Denizaltılar hakkında okuyucularımıza ilk elden bilgi sunmak üzere 14 Aralık 2023 tarihinde Gölcük, Kocaeli'nde konuşlu Gölcük Deniz Ana Üs Komutanlığı yerleşkesi içinde yer alan Denizaltı Filosu Komutanlığını ziyaret ettik. Burada ilk olarak Denizaltı Filosu Komutanı Tuğamiral Timur YILMAZ ile özel bir söyleşi gerçekleştirdik, ardından PİRİREİS Komutanı Dz. Alb. Necati KARACA ve PİRİREİS Başçarkçısı Dz. Yzb. Samet EROL ile birlikte sahip olduğu teknolojik imkân ve kabiliyetler göz önüne alındığında dünyanın en modern denizaltılarından birisi olarak değerlendirilen

PİRİREİS Denizaltısını gezdik ve sahip olduğu teknik özellikler ile Denizaltı Filosuna kazandıracığı yeni kabiliyetler hakkında ilk elden bilgi aldık. Denizaltı Filosu Komutanlığı'nı en son 4 Nisan 2014 tarihinde Milli Savunma Bakanlığı'nca Denizaltı Filosu Komutanlığını tanıtmak ve denizaltıların imkan ve kabiliyetlerini kamuoyuna duyurmak amacıyla düzenlenen ve yazılı ve görsel basından çok sayıda muhabir ve kameraman tarafından takip edilen Basın Turu etkinliği kapsamında ziyaret etmişim.

14 Aralık 2023 tarihinde öğleden sonra gerçekleşen ziyaretimiz sırasında Başaran Rıhtımında biri TCG Preveze, diğeri TCG 18 Mart olmak üzere PREVEZE Sınıfı iki ayrı denizaltı bağlı durumdaydı. PREVEZE MÜREN Modernizasyonundan geçirilen ve o günden bugüne başarıyla görev yapan TCG PREVEZE, 14 Aralık günü öğleden önce talim torpidosu konfigürasyonundaki AKYA Yeni Nesil Milli Ağır Torpido (HWT) ile bir atış testi gerçekleştirmişti. Denizaltı Filosu Komutanı Tuğamiral Timur YILMAZ'ın da TCG Preveze Denizaltısı ile katıldığı bu atış aslında 27 Aralık 2023 tarihinde Antalya Körfezi'nde başarıyla icra edilen AKYA HARP Torpidosu atışının bir provasıydı.

14 Aralık günü biri TCG Sakarya olmak üzere 2 PREVEZE Sınıfı Gölcük Tersanesi'nde Denizaltı İnşa Hollerinin karşısındaki rıhtıma bağlı olarak bakım, onarım ve modernizasyon çalışmaları kapsamında geçirilmekteydi. Rıhtımda ayrıca BARBAROS Yarı Ömür Modernizasyon Projesi

altında modernizasyonu tamamlanan ve teslimat için geri sayımı yapılan TCG Oruçreis Fırkateynini de bağlı durumda radar fırsatı bulduk. Keza daha önce hizmet dışına çıkarılan AY Sınıfı Denizaltılardan TCG Atılay ve TCG Saldıray olduğunu düşündüğüm iki denizaltının gövdesi rıhtıma bağlı olarak beklemekteydi. Diğer yandan, daha önce Haliç'teki Rahmi KOÇ Müzesi'nde sergilenen Guppy Sınıfı ULUÇALİREİS (S-338) Denizaltısının bakım ve onarım için yüzer havuzda bakımı yapılyordu.

PİRİREİS Denizaltısını gezmek üzere Denizaltı Filosu Komutanlığından, Gölcük Tersanesi Komutanlığı'na doğru araç ile büyük bir heyecanla mihmandarımız ile beraber, donanmaya katılmak için

gün sayan, bir sonraki seyir testleri için hazırlıklarına devam eden PİRİREİS denizaltısı bizi bekliyordu. Hemen yanında ise 25 Mayıs 2023 tarihinde suya indirilen ve liman tecrübeleri devam eden Projenin ikinci denizaltısı HIZIRREİS liman testlerine devam ediyordu.

2024-2027 yılları arasında envantere girmesi beklenen, 6 adet REİS sınıfı denizaltılara; PİRİREİS (S-330), HIZIRREİS (S-331), MURATREİS (S-332), AYDINREİS (S-333), SEYDİALİREİS (S-334) ve SELMANREİS (S-335) isimleri verilmiştir. Bugün Denizaltı Filosu Komutanlığı envanterindeki denizaltıların yaş ortalaması 33 iken, REİS sınıfı 6 denizaltının hizmete girmesi ile bu rakam 21'e inecek ve donanma daha genç modern denizaltı filosuna sahip olacaktır.

GÜR sınıfı bir denizaltı, 29 Ekim 2023 tarihinde modern Türkiye'nin kuruluşunun 100. yıldönümü münasebetiyle Türk Donanmasının en büyük geçit töreni sırasında İstanbul Boğazi'nden geçerken görülüyor

Deniz Kabul Testleri (SAT) kapsamında 6 Aralık 2022 tarihinde ilk seyir tecrübesini yapan PİRİREİS Denizaltısı, ilk trim dalışını ise 7 Aralık günü başarıyla gerçekleştirmiştir. REİS Sınıfında önceki denizaltılardan farklı olarak yüksek otomasyon kabiliyeti ile tamamen uzaktan kontrollü dijital sistemlere geçiş yapıldığı için "one man control" konseptine geçilmiştir. Bu sayede tek bir personel/operatör ile tek bir konsol (Tek Adam Dümen Konsolu) üzerinden denizaltının dalış, satha çıkış ve seyir süreci kontrol edilebilmektedir. Böylelikle daha önce üç ayrı personel/operatör tarafından üç ayrı konsol üzerinden gerçekleştirilen işler artık tek personel ile yapılabilir hale gelmiş ve denizaltı içinde kayda değer büyüklükte bir alandan tasarruf sağlanmıştır.

Denizaltı Filosu Komutanlığı hizmetindeki diğer sınıf denizaltılardan tekne formu ve sevk sistemi bakımından ayrılsa da PİRİREİS Denizaltısı da tek tekneli ve tek bölmeli yapıya sahiptir. REİS Sınıfı Denizaltılar aynı zamanda mayın döküşü, özel kuvvetlerin

örtülü intikal ettirilmesi, yedeklenebilir dizin sonarı, mayından sakınma sonarı, uydu muhabere (SATCOM) kabiliyeti ve yüzer VLF anten gibi envanterdeki diğer sınıf denizaltılardan ayırt edici yeteneklere sahiptir. Denizaltı Filosu Towed Array (Çekili Dizin) Sonar kabiliyetini de yine ilk kez REİS Sınıfı Denizaltılar ile kazanılmıştır. TAS, denizaltıdan uzakta bir konumda görev yapması ve alçak çalışma frekansı sayesinde daha uzun menzillerden hedeftespitine imkan tanımaktadır.

REİS Sınıfında yer alan Ana Tahrik Sistemi; 2.85MW/3.900kW/5.200bg güç kapasiteli Siemens ürünü Permasyn Elektrik Motoru, 2 adet Dizel Jeneratör (her biri 1.130kW kapasiteli 2 adet MTU16V396SE84L Dizel Motor ve Piller GmbH ürünü NTB56.40 jeneratörleri), 2 ayrı batarya havuzu içerisinde yer alan Exide ürünü toplamda 648 adet (2x 324 adet) Tip 30PS15B Batarya, 1 adet Sabit Piçli, 7 kanatlı kompozit pervaneden oluşmaktadır.

REİS Sınıfı Denizaltılarda kullanılan herbiri 500lt hacim ve 900kg ağırlığa sahip

Siemens ürünü iki BZM-120 (120kW) Yakıt Hücresi (pili) Modülü bulunmaktadır. Her denizaltıda bir adet bulunacak Likit/Sıvı Oksijen (LOX) Tankı ise STM-ARITAŞ Basınçlı Kaplar Sanayi A.Ş. iş birliği ile Türkiye'de imal edilmiştir. İçerisinde herhangi bir hareketli parça yer almayan her biri 120kW kapasiteli iki adet Proton Değişimli Membran (PEM) Yakıt Hücresi Modülü (BZM-120), denizaltıya 4 knot ve 6 knot süratlerde oldukça sessiz bir şekilde seyir/sefer yapma imkanı tanımaktadır.

PİRİREİS Savaş Harekat Merkezi (SHM)/Santral Bölümünde entegre yapıda HAVELSAN tarafından teslim edilen Geliştirilmiş ISUS-90/72 SYS'ne ait ikiz ekranlara sahip (çift ekranlı) 6 adet operatör konsolu, Tek Adam Dümen Konsolu, Elektronik Harita (İz Masası) ve Seyir Radarı için ayrı bir konsol, Sualtı Telefonu, İskandil yer almakta. Ayrıca, HAVELSAN ürünü Denizaltı Bilgi Dağıtım Sistemi CDP'leri ile Siemens EPKİS ECC (Engineering Control Console) Konsolları (ikiz konsol), Sea Cypsis Torpido Karşı Tedbir (TCM) Sisteminin Lançer Kontrol Paneli ve HARPOON G/M Kontrol Paneli gibi donanımlar

© Cem DOĞUT/Defence Turkey

PİRİREİS S-330- Tek Adam Dümen Konsolu

© Cem DOĞUT/Defence Turkey

PİRİREİS S-330 - Savaş Harekat Merkezi (SHM) görüntüsü

yer almaktadır. Kullanılan dijital yazılım sayesinde Tactical Navigation, Commanding, Weapon, SONAR I, SONAR II ve Link 11/22 Konsolu olmak üzere 6 Operatör Konsoluna sahip ISUS-90/72 Atış Kontrol Sistemi'ndeki Operatör Konsolları arasında geçiş yapılabilmektedir. SERO 420 Hücum Periskopu ve OMS 100 Optronik Mast Sistemi ile elde edilen görüntüler de Operatör Konsollarına aktarılabilir.

Proje kapsamında tedarik edilen Tıp 214TN Karada Konuşlu Test Sistemi ise HAVELSAN tarafından kurulmuştur. HAVELSAN, REİS Sınıfı Denizaltılar için ayrıca Denizaltı Bilgi Dağıtım Sistemi (DBDS) teslimatı yapmıştır. Denizaltılarda kullanılan Link-11 ve Link-22 kabiliyetli Çoklu Veri Link Sistemi (ÇAVLİS) ise MİLSOFT tarafından geliştirilmiş ve

6 Çoklu Veri Link Sistemi geliştirilmiş ISUS-90/72 ESKKS'ne, bir Çoklu Veri Link Sistemi ise Karada Konuşlu Test Sistemi'ne entegre edilmiştir.

REİS Sınıfı Denizaltıların dikkat çeken özelliklerinden birisi de yarı otomatik özellikli Silah Transfer Sistemi'dir. Hidrolik yapıdaki bu sistem sayesinde SHM'de torpido dairesinin hemen arkasında alt tarafta yer alan yedek paletlerde/kızaklarda taşınan herhangi bir torpido veya Sub-Harpoon Güdümlü Mermi (G/M) kontrol paneli üzerinden bilgisayardan seçilerek yükle komutu verildiğinde mühimmatın yükleneceği kovanın kapağı açılarak seçilen torpido/GM ilgili kovana otomatik olarak transfer edilebilmektedir. Torpido kovanlarından DM2A4 ve AKYA gibi Ağır Torpidolar ve Sub-

Harpoon Güdümlü Mermisi atılabildiği gibi, kovanların dördünden MALAMAN gibi deniz mayınları da dökülebilmektedir.

PİRİREİS Denizaltısı aynı zamanda SAT Harekatı için gövde arkasında bir adet SAT Konteyneri de taşıyabilecektir. REİS Sınıfının azami dalış derinliğine kadar mukavemet sağlayacak şekilde üretilen SAT Konteyneri'nden YTDA Projesi kapsamında 2 adet tedarik edilmesi planlanmıştır. SAT personeli Denizaltı Üstüvesini kullanarak su altında belirli derinlikte, denizaltıdan çıktıktan sonra yüzerek denizaltı kaportasına 4 ayak üzerinde sabitlenmiş olan SAT Konteyneri'nin olduğu bölüme gelmekte ardından kapağını açarak konteyner içindeki silah, zodiac botlarını ve malzemelerini alarak görevlerini icra

edebileceklerdir.

PİRİREİS Denizaltısı için 43 (40+3) kişilik bir kadro planlaması yapılmış olsa da Alman standartlarına göre personel sayısı 32-35 olarak planlanmıştır. SAT kapsamında icra edilen seyirlere ise denizaltı 32 ila 35 personel ile çıkmaktadır. Acil durumlar için REİS Sınıfında Mk11 Serbest Çıkış Elbisesi de kullanılmaktadır.

Diğer yandan REİS Sınıfı Denizaltılarda kullanılacak reaktanların yurtiçinde, yerli imkânlar ile üretmeye yönelik çalışmalarda da son aşamaya gelinmiştir. Seçilen yerli yüklenici, halihazırda da tedarikçi olan firma, yurtiçi üretime yönelik hazırlıklarını büyük ölçüde tamamlamış olup 2024 yılı ikinci yarısından itibaren REİS Sınıfı Denizaltılarda yerli imkânlarla üretilen ve doldurulan reaktanlar kullanılmaya başlanacaktır. REİS Sınıflarımızın ihtiyacı kapsamında, sıvı hidrojen üretim yeteneği ülkemize kazandırılmış, böylece talep gelmesi durumunda dünyanın her yerine reaktan ihracı da mümkün olacaktır.

Sonuç

Sahip olduğumuz bu güzel vatani sınırlarımızın çok ötesinden savunan Türk Denizaltı Filosu çok önemli görevler yapmaktadırlar. 'Mavi Vatan'ın derinliklerinde onlar gece gündüz dolaşırlarken ve bizler rahat yataklarımızda yatarken bir an için dahi olsa bu fedakâr insanların varlıklarını hatırlamak ve onların selametle görevlerini yapmaları için temennilerde bulunmak ya da dua etmek herhalde yerinde olacaktır. Mavi derinliklerde seyirlerinin selametle olması için pruvalarının her zaman neta olmasını dileriz! ■

REİS Class Submarines will expand the talent pool of the Submarine Fleet Command with distinctive capabilities such as mine shedding, covert transfer of special forces, towed array sonar, mine avoidance sonar, satellite communications and floating antenna; improved stealth ability with AIP, PERMASYN main engine and other noise reduction measures